

Επιθετικότητα και βία στον αθλητισμό

Κόκκινη κάρτα στη βία

Μαρία Ψυχουντάκη
Καθηγήτρια Ψυχολογίας – Αθλητικής Ψυχολογίας
ΣΕΦΑΑ Παν/μιου Αθηνών

1

The definition of anger (θυμός / οργή) ...

... is an emotional punishment you give yourself for somebody else's behavior!

... είναι μια συναισθηματική τιμωρία που δίνετε στον εαυτό σας για τη συμπεριφορά κάποιου άλλου!

2

Η βία στον αθλητισμό ...

Ορίζεται ως συμπεριφορά που

- προκαλεί βλάβη,
- συμβαίνει εκτός των κανόνων του αθλήματος και
- δεν σχετίζεται με τους αγωνιστικούς στόχους του αθλήματος.

3

Επιθετικότητα & βία στον αθλητισμό

- **1985** Βρυξέλλες – Τελικός Ευρωπαϊκού Κυπέλλου ποδοσφαίρου - στάδιο Heysel: **Λιβερπούλ Vs Γιουβέντους**
→ Άγγλοι χούλιγκανς επιτέθηκαν σε Ιταλούς: 38 νεκροί & 437 τραυματίες
- **1991** Γιοχάνεσμπουργκ → 40 νεκρούς & 50 τραυματίες
- **2006** Παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου: **Γαλλία Vs Ιταλία**
→ Λίγο πριν τη λήξη ο Marco Materazzie σημείωσε το γκολ της ισοπαλίας
→ ο Γάλλος μέσος Zinedine Zidane κτύπησε με το κεφάλι του τον Materazzie (στα πέναλτι η Ιταλία κέρδισε τον αγώνα)
- **1993** αγώνας τένις **Monica Seles Vs Magdalena Maleeva**
→ στη διάρκεια αλλαγής γηπέδου, ένας άντρας έσκυψε και κάρφωσε ένα μαχαίρι στην πλάτη της Seles!

4

Η βία στον αθλητισμό ...

□ αποτελεί **μείζον πρόβλημα**, έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις και → απειλεί την κοινωνική συνοχή!

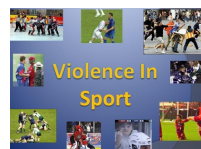

□ Δεν χρειάζονται άλλοι θάνατοι για να πειστούμε όλοι -**ιθύνοντες και απλοί πολίτες**- ότι **δεν πρέπει να προσπεράσουμε το θέμα αυτό!**

5

Το ζήτημα της αθλητικής επιθετικότητας θέτει **ουσιαστικά και καιρία ερωτηματικά ...**

- Τα βίαια επεισόδια αναδύονται από **επιθετική τάση** των συμμετεχόντων ή απλώς πρόκειται για μια **μαθημένη συμπεριφορά**;
- Μήπως συμμετέχοντας ή παρακολουθώντας βίαια επεισόδια στον αθλητισμό **καλύπτονται ανάγκες κάθαρσης/εκτόνωσης**;
- Είναι εφικτό να **εξαλείψουμε τη βία και την επιθετικότητα** στον αθλητισμό;

6

Βασικά σημεία συνάντησης

Κόκκινη Κάρτα στη Βία

1. Διευκρίνιση όρων
2. Ορισμός επιθετικότητας
3. Θεωρίες για την επιθετικότητα
4. Η επίδραση της κάθαρσης
5. Η βία των παιδιών
6. Συνέπειες της επιθετικότητας στην απόδοση
7. Περιστασιακοί παράγοντες βίας στον αθλητικό χώρο - Βαθύτερα αίτια της βίας
8. Μέτρα αντιμετώπισης της βίας στους αθλητικούς χώρους
9. Μέτρηση της επιθετικότητας

7

1. Διευκρίνιση όρων

- Αντιαθλητική συμπεριφορά
- Φίλαθλος – Οπαδός
- Χουλιγκανισμός

8

Αντιαθλητική συμπεριφορά

Αντιαθλητικός = αυτός που είναι αντίθετος με το πνεύμα του αθλητισμού

Πρόκειται για ένα **σφάλμα** ή **συμπεριφορά** που παραβιάζει τους γενικά αποδεκτούς κανόνες αθλητικού πνεύματος και της συμπεριφοράς των συμμετεχόντων. **Παραδείγματα είναι:**

- η λεκτική προσβολή ή ο χλευασμός αντιπάλου ή διαιτητών/κριτών
- ο υπερβολικός πανηγυρισμός μετά από μια σημαντική φάση
- η πρόκληση άλλων παικτών
- η προσποίηση τραυματισμού
- το πολύ σκληρό παίξιμο
- η κατάχρηση της ρακέτας, της μπάλας ... (π.χ. στο τένις)
- η χειραγώγηση αγώνων .

9

Πολλές φορές οι εντάσεις ανάμεσα στους θεατές αρχίζουν γιατί δεν κατανοούν πλήρως τους κανόνες ή τους κανονισμούς των αθλημάτων.

test... ?

1. Ο κεντρικός επιθετικός στο ποδόσφαιρο σηκώνεται για κεφάλια στη μικρή περιοχή με τους αγκώνες ανοικτούς, για να χτυπήσει τον αντίπαλο αμυντικό που σε προηγούμενη φάση τον είχε ανακόψει	E
2. Ένας ακραίος επιθετικός στο βόλεϊ κάνει ένα εξαιρετικά δυνατό καρφί το οποίο βρίσκει τον αντίπαλο αμυντικό στο κεφάλι.	ME
3. Ένας προπονητής μπάσκετ σπάει μια καρέκλα διαμαρτυρόμενος για ένα αμφιλεγόμενο σφύριγμα.	ME
4. Η Άννα, αθλήτρια χάντμπολ, σπρώχνει εσκεμμένα την αντίπαλό της, ως αντίποινα για το κτύπημα που είχε δεχθεί από τη συγκεκριμένη αθλήτρια σε προηγούμενη φάση.	E

E = Επιθετική συμπεριφορά
ME = ΜΗ Επιθετική συμπεριφορά

...

10

test... ?

5. Ένας οδηγός αγωνιατικού αυτοκινήτου σκοτώνει έναν συναθλητή, όταν το αυτοκίνητό του έπεσε πάνω στο σταματημένο αυτοκίνητο του αντιπάλου του το οποίο είχε βγει εκτός αγώνα σε μία στροφή.	ME
6. Ένας αμυντικός στο ποδόσφαιρο, χρησιμοποιεί λεκτικές προκλήσεις για να αποσυντονίσει τον αντίπαλο επιθετικό και να αποφύγει ενδεχόμενο γκολ.	E
7. Ο Κώστας ξέρει ότι ο Γιάννης είναι ευαίσθητος και νιώθει αμφιβολίες για την ικανότητά του να κάνει σουτ υπό πίεση στο μπάσκετ, έτσι λέει ψέματα στον Γιάννη ότι ο προπονητής είπε ότι θα τον αντικαταστήσει στον αγώνα αν δεν βελτιώσει τα ποσοστά ευστοχίας του.	E
8. Η Μαρία κτυπάει την Ελένη με μια γρήγορη μπαλιά που της ξέφυγε.	ME

E = Επιθετική συμπεριφορά
ME = ΜΗ Επιθετική συμπεριφορά .

Weinberg & Gould, 2018 .

11

Φίλαθλος Vs Οπαδός

Εσύ ΔΕΝ είσαι η ομάδα ... απόλαυσε το έξυπνο παιχνίδι, το θέαμα!

Φίλαθλος	Οπαδός
• Αγαπά τον αθλητισμό • Παρακολουθεί τον αγώνα • Χαίρεται τη δραστηριότητα • Υποστηρίζει την ομάδα του • Χειροκροτεί κάθε καλή φάση • Σέβεται του κανόνες • Σέβεται τους αντιπάλους • Ελέγχει τα συναισθήματά του	• Υψηλή ταύτιση με την ομάδα του (η νίκη ή η ήττα της ομάδας μετατρέπονται σε προσωπικές νίκες ή ήττες και τα αντίστοιχα συναισθήματα) • Δεν ενδιαφέρεται για το άθλημα ή τον αγώνα • Επιδιώκει τη «Νίκη πάση θυσία» για την ομάδα που υποστηρίζει

Wann et al., 2001; Wann, 2006

12

Χουλιγκανισμός

- Ως **χουλιγκανισμός** αναφέρεται η **ανάρμοστη και βίαιη συμπεριφορά** οπαδών αθλητικών ομάδων που οδηγεί στη διατάραξη της τάξης.
- Χουλιγκανισμός** (Μπαμπινιώτης, 1998)
  - Η **πρόκληση ή συμμετοχή σε επεισόδια** μεταξύ οπαδών αντίπαλων ομάδων, καθώς και οι **καταστροφές** που προκαλούνται από τα επεισόδια αυτά.
  - η **φασιστική, ρατσιστική και ισοπεδωτική συμπεριφορά** απέναντι στους άλλους

 Ποιες είναι οι μορφές που ο χουλιγκανισμός παίρνει;
 Έχετε παραδείγματα υπόψη σας;

13

Χουλιγκανισμός

- Ο χουλιγκανισμός ονομάστηκε έτσι από τον όρο "**hooliganism**" που χρησιμοποιείται **από τη δεκαετία του 1890** για να χαρακτηρίσει τη συμπεριφορά **συμμοριών των δρόμων**.
- Η χρήση του όρου εμφανίζεται σε μια αναφορά της Αστυνομίας του Λονδίνου το 1898.
- Η θεωρία που έχει επικρατήσει αναφέρει πως ο όρος πάρθηκε από το όνομα του **Patrick Hooligan**, ο οποίος ήταν **Ιρλανδός κλέφτης και βάνδαλος** που έμενε στο βικτωριανό Λονδίνο.
- Σήμερα** ο χουλιγκανισμός → συνδέεται με τον αθλητικό χώρο και ιδιαίτερα με το ποδόσφαιρο και την οπαδική βία .

14

2. Επιθετικότητα (aggression)

- Επιθετικότητα είναι **κάθε μορφής συμπεριφορά** η οποία στόχο έχει **να πληγώσει ή να προξενήσει κακό σε κάποιον άλλο ζωντανό οργανισμό** που προσπαθεί να αποφύγει τη συμπεριφορά αυτή (Baron, 1977).
- Επιθετική χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά που **είναι σχεδιασμένη να πληγώσει κάποιον άλλο άτομο** σωματικά ή ψυχολογικά (Smith, 1983).

15

Κριτήρια επιθετικότητας

- Είναι συμπεριφορά
- Περιλαμβάνει πρόθεση
- Συνεπάγεται βλάβη ή τραυματισμό
- Κατευθύνεται προς έναν ζωντανό οργανισμό

(Gill & Williams, 2008)

Πιο συγκεκριμένα ...

16

... επιθετικότητα

Berkowitz (1993)

Για να χαρακτηριστεί μια συμπεριφορά ως **επιθετικότητα**, απαιτείται η **συνύπαρξη δύο παραγόντων**:

- Η συμπεριφορά **να απευθύνεται προς ένα άλλο άτομο** (έμβιο ον) με στόχο την πρόκληση σωματικής βλάβης
- Θα πρέπει **να υπάρχει μια λογική προσδοκία** ότι η προσπάθεια αυτή θα είναι επιτυχημένη.

Είδη επιθετικότητας
 Α) Εχθρική επιθετικότητα (βία)
 Β) Συντελεστική επιθετικότητα ...

17

(α) Εχθρική επιθετικότητα (hostile aggression)

Ονομάζεται και **βία**

- Πρωταρχικός **σκοπός** του επιτιθέμενου είναι ο **τραυματισμός ενός άλλου ατόμου**.
- Πρόθεσή του είναι **να υποφέρει το θύμα**.
- Συνοδεύεται πάντα από **θυμό**.

 Ο φόβος και οι δυσκολίες που βιώνει το θύμα δρουν ενισχυτικά για τον επιτιθέμενο .

Συνήθως ΔΕΝ ζητούν συγγνώμη!

Tractlet et al., 2009 .

18

(β) Συντελεστική επιθετικότητα (instrumental aggression)

- Πρόθεση του επιτιθέμενου είναι να βλάψει ένα άλλο άτομο
- Απώτερος στόχος να πραγματοποιηθεί κάποιος εξωτερικός σκοπός (π.χ. χρήματα, νίκη).

➔ Ο επιτιθέμενος θεωρεί ότι η επιθετική πράξη θα συμβάλει αποφασιστικά στην εκπλήρωση του βασικού σκοπού . (Kirker et al., 2000).

Ζητούν πιο συχνά συγγνώμη!

Tractet et al., 2009 .

Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι γίνεται αποδεκτή η συμπεριφορά αυτή !!

19

Στον αθλητισμό ... (γ) Διεκδικητικότητα (assertion)

Συχνά συγχέεται με την επιθετικότητα – Οι προπονητές ή ο αγώνας απαιτούν περισσότερη διεκδικητικότητα!

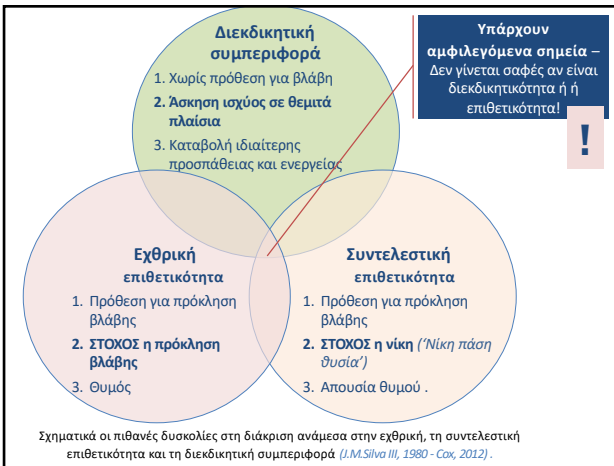
- Περιλαμβάνει τη χρήση σωματικής ή λεκτικής δύναμης σε νόμιμα πλαίσια, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός του ατόμου.
- Δεν υπάρχει πρόθεση για πρόκληση βλάβης στον αντίπαλο.

... ακόμα κι αν υπάρξει τραυματισμός ως αποτέλεσμα ενός μαρκαρίσματος στο ποδόσφαιρο, αυτό δεν αποτελεί απαραίτητα επιθετικότητα :

- ➔ Είναι απλά ένας διεκδικητικός τρόπος παιχνιδιού
- ➔ Εντάσσεται στο πνεύμα των κανονισμών και
- ➔ Δεν υπάρχει πρόθεση για πρόκληση βλάβης

...

20

21

3. Θεωρίες για την επιθετικότητα

- I. Θεωρία ενστίκτων
- II. Θεωρία κοινωνικής μάθησης
- III. Αναδιατυπωμένη θεωρία ματαιώσης-επιθετικότητας
- IV. Θεωρία της Bredemeier για τον ηθικό συλλογισμό

22

I. Θεωρία ενστίκτων (Instinct theory)

- Βασίζεται στο έργο του Freud και των ε(η)θολόγων (Lorenz)
- Ο Freud (1950) θεωρούσε ότι η επιθετικότητα ήταν μια εσωτερική ορμή παρόμοια με την πείνα ή τη δίψα.
- ➔ Η επιθετικότητα είναι αναπόφευκτη εφόσον είναι έμφυτη
- Ωστόσο, μπορεί να ρυθμιστεί μέσα από την αποφόρτιση ή την εκπλήρωσή της .

➔ Ο αθλητισμός παρέχει μια κοινωνικά αποδεκτή διέξοδο για την επιθετικότητα

➔ Με την απελευθέρωση της ορμής της επιθετικότητας επιτυγχάνεται κάθαρση (Choquet & Abers, 2003) .

23

II. Θεωρία κοινωνικής μάθησης (social learning theory)

- θεωρεί δεδομένο ότι η επιθετικότητα είναι απόρροια της μάθησης
- Η βιολογική θεωρία των ενστίκτων και η θεωρία της ματαιώσης ➔ παρέχουν ανεπαρκή ερμηνεία του φαινομένου της βίας
- Bandura (1973): Η επιθετικότητα έχει κυκλική επίδραση ➔ που σημαίνει ότι μία επιθετική συμπεριφορά οδηγεί σε περαιτέρω επιθετικότητα.

➔ 'Η βία γεννά βία' - Αυτό το σχήμα θα συνεχίζεται μέχρι να σπάσει ο φαύλος κύκλος από κάποιο τύπο θετικής ή αρνητικής ενίσχυσης. ...

24

... Σύμφωνα με τη **θεωρία κοινωνικής μάθησης**:

- Η ανάπτυξη της επιθετικότητας **είναι σύνθετη**,
- αλλά **σίγουρα μαθαίνεται** από τους γονείς, τους φίλους και τους σημαντικούς άλλους (δάσκαλοι, προπονητές) οι οποίοι δημιουργούν ερεθίσματα επιθετικής συμπεριφοράς.
- Επίσης, **ανταμοιβές** (εξωτερικά κίνητρα) και η **ικανοποίηση** (εσωτερικό κίνητρο) → παίζουν **σημαντικό ρόλο στη μάθηση της επιθετικής συμπεριφοράς**.

Όσο γίνεται ανεκτή η επιθετικότητα στον επαγγελματικό αθλητισμό → τα παιδιά θα συνεχίσουν να έχουν ως πρότυπα ενήλικους με επιθετική συμπεριφορά!

25

III. Αναδιατυπωμένη θεωρία ματαίωσης-επιθετικότητας (reformulation of frustration-aggression theory)

Η αρχική θεωρία ματαίωσης-επιθετικότητας θεωρούσε ότι ...

- η επιθετικότητα είναι **άμεσο προϊόν της απογοήτευσης** που προέρχεται από την αποτυχία των προσπαθειών ή το μπλοκάρισμα των στόχων του ατόμου και παράλληλα,
- οι επιθετικές ενέργειες **ενεργοποιούν την κάθαρση ή εξιλέωση / εκτόνωση του ατόμου από τον θυμό** που συνοδεύει τη ματαίωση (Dollard et al., 1939).

...

26

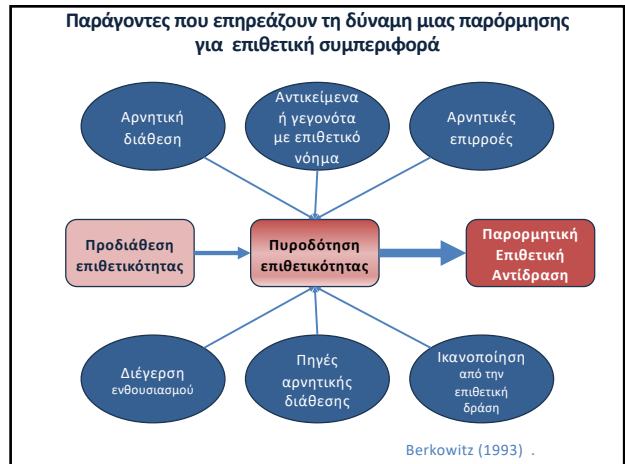
... **Ωστόσο**, ο Berkowitz (1993) ...

υποστηρίζει ότι η **ματαίωση δεν συνεπάγεται απαραίτητα επιθετικότητα**:

- απλώς **δημιουργεί ετοιμότητα** (διευκολύνει) την εμφάνιση της επιθετικής συμπεριφοράς και
- Σε συνθήκη ματαίωσης **ορισμένα ερεθίσματα λειτουργούν ως έναυσμα**, γίνονται η "**σκανδάλη**" για την απελευθέρωση της **επιθετικότητας** (Anderson et al., 1995).
- Ο **συνδυασμός αρνητικής διάθεσης και ματαίωσης** (θυμός) πυροδοτεί την επιθετική συμπεριφορά ...

Άλλοι παράγοντες ...

27

28

IV. Θεωρία ηθικού συλλογισμού (moral reasoning theory) Bredemeier (1994)

- Η θεωρία ηθικού συλλογισμού βασίζεται στη **θεωρία γνωστικής ανάπτυξης του Piaget** και στα **στάδια ηθικής ανάπτυξης του Kohlberg**
- Η **Bredemeier** υποστηρίζει ότι: "η προθυμία ενός ατόμου να εμπλέκεται σε επιθετικές πράξεις σχετίζεται με το επίπεδο ηθικού συλλογισμού στο οποίο βρίσκεται".

Προσυμβατικό στάδιο	Το άτομο το απασχολούν οι ανταμοιβές, οι τιμωρίες και η προσωπική του ευημερία
Συμβατικό στάδιο	Το άτομο ενδιαφέρεται για τα πρότυπα και τις νόρμες της ομάδας
Μετασυμβατικό στάδιο	Το άτομο καθοδηγείται από ηθικές αρχές.

Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο ηθικής ανάπτυξης, τόσο λιγότερο πιθανόν είναι ένας αθλητής να εκδηλώσει αντιαθλητική συμπεριφορά

29

Για του λόγου το αληθές: ... Bredemeier & Shields (1993)

- **Έρευνα με παιδιά ηλικίας 9-13 ετών**, φάνηκε ότι → τα παιδιά με **χαμηλότερο επίπεδο ηθικής ανάπτυξης** είχαν **μεγαλύτερη προδιάθεση** για εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς από ό,τι τα παιδιά με υψηλότερο επίπεδο ηθικής ανάπτυξης

Είναι σημαντικό λοιπόν

- Οι προπονητές και οι δάσκαλοι να ελέγχουν την επιθετικότητα των αθλητών επικαλούμενοι τη **συνείδησή τους για το σωστό και το λάθος**.
- Οι αθλητές να διδαχθούν, **από τα πρώτα τους βήματα στον αθλητισμό**, ότι η **επιθετικότητα και στον χώρο του αθλητισμού είναι λάθος (ή/και εγείρει συνέπειες)**, όπως ακριβώς θα ήταν και στην καθημερινή τους ζωή.

30

... Bredemeier:

- Αναφέρει ότι **το επίπεδο της ηθικής** της καθημερινής ζωής συχνά **αναστέλλεται** στη διάρκεια μιας αθλητικής συνάντησης → **Ηθική υπό περιορισμό (bracketed morality)**
- Υποστηρίζει ότι **οι αθλητικές ομάδες** συχνά δημιουργούν μια **"ηθική ατμόσφαιρα"** → η οποία ευνοεί τη συμμετοχή σε επιθετικές ενέργειες.

(Stephen & Bredemeier, 1996)

31

Bredemeier & Shields (1984)

Σε ομάδες μπάσκετ

- οι **ερευνητές** αξιολόγησαν το **επίπεδο ηθικής ανάπτυξης** και, ταυτόχρονα,
- οι **προπονητές** τους αξιολόγησαν το **επίπεδο απόδοσής τους**.

➔ Όσο χαμηλότερο ήταν το επίπεδο της ηθικής ανάπτυξης των παικτών, τόσο μεγαλύτερη ήταν η επιθετικότητα που παρουσίαζαν .

32

Υπό το πρίσμα της θεωρίας ηθικού συλλογισμού

... Corrion et al. (2009)

Μηχανισμοί ηθικής αποδέσμευσης	Παραβατική συμπεριφορά
<ol style="list-style-type: none"> 1. Μετάθεση ευθύνης (δεν φταίω εγώ) 2. Απόδοση κατηγορίας (ο Κώστας το έκανε) 3. Αδιαφορία για τις επιπτώσεις (δεν είναι σοβαρό) 4. Κατ' ευφημισμόν χαρακτηρισμός (είναι μια συνηθισμένη παράβαση κανόνων) 5. Διάχυση ευθύνης (όλοι το κάνουν) 6. Ηθική αιτιολόγηση (ήταν δικαιολογημένη) 7. Πλεονεκτική σύγκριση (σύγκριση με άλλο πλαίσιο) 8. Αποκτήγωση (του αντιπάλου ή του αποδέκτη της επιθετικής ενέργειας) . 	<ol style="list-style-type: none"> a) Εκμετάλλευση των κανόνων επ' ωφελεία του ατόμου b) Μη εσκεμμένα φάουλ ή παραβάσεις c) Συμπεριφορά που γίνεται αντιληπτή ως απόπειρα πρόκλησης βλάβης . <p>Οι συμπεριφορές διακρίνονται ανάλογα με το επίπεδο ηθικού συλλογισμού στο οποίο ανήκουν .</p>

33

4. Η επίδραση της κάθαρσης

Catharsis effect

Η κάθαρση αντιπροσωπεύει την **απελευθέρωση της καταπιεσμένης ματαίωσης** → κάνει το άτομο να αισθάνεται καλύτερα.

Είναι ο **εξαγνισμός, η εκτόνωση του θυμού** και της **απογοήτευσης** → συναισθήματα τα οποία σχετίζονται με την **έλλειψη ικανότητας επίτευξης ενός στόχου**.

34

... κάθαρση

Η έκφραση της απογοήτευσης πάνω σε:

- **σε έναν σάκο πυγμαχίας** ή σε κάποιο άλλο άψυχο αντικείμενο μπορεί να αποβεί χρήσιμο → οδηγεί σε **κάθαρση**
- **σε ένα άλλο άτομο** → αποτελεί απαράδεκτη συμπεριφορά → οδηγεί σε **περισσότερη επιθετικότητα**

(Russell, 1999) .

35

«Εάν μας ενδιέφερε το ποδόσφαιρο θα είχαμε γίνει ποδοσφαιριστές» (Πολωνός χούλιγκαν)

5. Η βία των οπαδών

Η συζήτηση μέχρι τώρα έχει επικεντρωθεί στις πράξεις επιθετικότητας από την πλευρά των αθλητών.

Ωστόσο, τα χειρότερα παραδείγματα επιθετικότητας και βίας στον αθλητισμό αφορούν στους **θεατές - οπαδούς** που παρακολουθούν ένα αθλητικό γεγονός.

- Φίλαθλος Vs Οπαδός
- Φαινόμενο χουλγκανισμού
- **Οπαδοί**

36

Παράγοντες βίας ανάμεσα στους οπαδούς

- Έντονες αντιπαλοότητες (βλ. Σύνδεσμοι)
- Εθνικισμός
- Κατανάλωση αλκοόλ
- 'Λάδι στη φωτιά' (από Δηλώσεις, ΜΜΕ, ΜΚΔ)
- «Προβληματικά» άτομα που πυροδοτούν τη βία ανάμεσα στους οπαδούς

(Russell, 1999)

37

Οπαδοί

- «Προβληματικά» άτομα που πυροδοτούν τη βία ανάμεσα στους οπαδούς

Παρουσιάζουν:

- Προδιάθεση για θυμό και σωματική επιθετικότητα
- Λανθασμένη αντίληψη για τη διάθεση των άλλων να συμμετάσχουν σε πράξεις βίας [Επίδραση της ψευδούς συναίνεσης (false consensus effect)]

(Russell, 1999)

38

Παράγοντες βίας ανάμεσα στους οπαδούς

... έρευνες με οπαδούς χόκεϊ επί πάγου

Συνεντεύξεις - Χορήγηση ερωτηματολογίων στη διάρκεια των διαλειμμάτων του αγώνα

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι **οι οπαδοί με τις μεγαλύτερες πιθανότητες για συμμετοχή σε βίαιες πράξεις είναι:**

- Νέοι άνδρες
- Που ταξιδεύουν σε ομάδες
- Έχουν πρόσφατο ιστορικό καυγάδων
- Τους αρέσουν να παρακολουθούν διαμάχες
- Παρακολουθούν αγώνες χόκεϊ με την ελπίδα να ζήσουν ένταση
- Αντιδρούν παρορμητικά
- Παρουσιάζουν υψηλές βαθμολογίες στο χαρακτηριστικό της επιθετικότητας

Χρήση ουσιών !

(Arms & Russell, 1997; Russell, 1999; Russell & Arms, 1998; Russell & Mustonen, 1998)

39

... οπαδοί χόκεϊ

? Στο ερώτημα αν επρόκειτο να ξεσπάσει φιλονικία σε κοντινές κερκίδες, οι ερωτηθέντες οπαδοί απάντησαν:

- Το 61% απλώς θα παρακολουθούσε
- Το 26% θα προσπαθούσε να σταματήσει τον καυγά (ειρηνοποιοί → πρόθυμοι να διακινδυνεύσουν να τραυματιστούν παρεμβαίνοντας)
- Το 7% είτε ότι θα χειροκροτούσε ή θα συμμετείχε στον καυγά (ταραχοποιοί → ιστορικό βίας και καυγάδων) και
- Οι υπόλοιποι (6%) είπαν ότι θα έφευγαν από την περιοχή .

Ποσοστό ιδιαίτερα μικρό !!

(Arms & Russell, 1997; Russell, 1999; Russell & Arms, 1998; Russell & Mustonen, 1998)

40

Παράγοντες βίας ανάμεσα στους οπαδούς

Ταύτιση οπαδών (fan identification)

Ένας ακόμα παράγοντας που αποδεδειγμένα σχετίζεται με τη βία των οπαδών είναι ο **βαθμός ταύτισης των οπαδών με μία αθλητική ομάδα**

- Ταύτιση → αναφέρεται στον ψυχολογικό δεσμό που τα άτομα αναπτύσσουν με τις ομάδες τους.
- Οι οπαδοί με υψηλό βαθμό ταύτισης → αισθάνονται ότι έχουν μειωμένο έλεγχο της συμπεριφοράς τους στα παιχνίδια, σε σχέση με τους οπαδούς με μέτριο ή μικρό βαθμό ταύτισης.

(Dimmock & Grove, 2005)

41

6. Συνέπειες της επιθετικότητας

- Οι φίλαθλοι μένουν μακριά από τα γήπεδα – Οι οικογένειες αποφεύγουν να παρακολουθούν αγώνες
- Ο αθλητισμός δεν αποτελεί πια επιλογή χαλάρωσης, ξεκούρασης και ψυχαγωγίας → καθώς οι θεατές – φίλαθλοι φοβούνται τις εντάσεις και τις συγκρούσεις στους αθλητικούς χώρους
- Δεν αναπτύσσεται ομαλά ο αθλητικός τομέας στη χώρα μας
- Διαιωνίζεται η βία και οι συγκρούσεις → οι φανατικοί οπαδοί έρχονται σε επαφή με τους αντιπάλους τους
- Οικονομικές συνέπειες από τις καταστροφές που γίνονται εντός και εκτός των γηπέδων !

42

Πράξεις βίας → συνέπειες στην απόδοση

Οι πράξεις βίας από τον ΑΘΛΗΤΗ

- Δημιουργούν **απόσπαση της προσοχής** → και καταλήγουν σε **μείωση της απόδοσης**
  - όχι μόνο της δικής του
  - αλλά και όλης της ομάδας!
- Η εχθρική επιθετικότητα συνοδεύεται από **θυμό** → συμβάλλει στην αύξηση της διέγερσης → οδηγεί τον αθλητή έξω από την προσωπική του ζώνη βέλτιστης απόδοσης.

43

...

Εξάιρεση στον κανόνα ...

- Σε κάποια αθλήματα (π.χ. χόκεϊ επί πάγου) είναι δύσκολο να διακρίνει κάποιος τη νόμιμη επιθετική ενέργεια (διεκδίκηση) από την παράνομη επιθετική ενέργεια (επιθετικότητα)
- Το **σκληρό και διεκδικητικό παιχνίδι** στα ομαδικά αθλήματα -όπως το Αμερικανικό ποδόσφαιρο, το ράγκμπι και το χόκεϊ επί πάγου- αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία της ομάδας

Βέβαια στο χόκεϊ αν και η βίαιη σωματική επαφή είναι νομιμοποιημένη στο πλαίσιο των κανόνων, **το επιθετικό παιχνίδι με πρόθεση για πρόκριση βλάβεται τιμωρείται** → ο παραβάτης μένει εκτός παιχνιδιού για 2' λεπτά → **Δυνατό παιχνίδι (power play)** για την αντίπαλη ομάδα .

44

7.

Περιστασιακοί παράγοντες βίας στον αθλητισμό

Ερευνητικό έργο:

Ειδικό με την εκάστοτε κατάσταση **παράγοντες που σχετίζονται με την εμφάνιση της επιθετικότητας στον αθλητισμό ...**

45

... αλληλεπίδραση

Για την καλύτερη κατανόηση της επιθετικότητας στους αθλητικούς χώρους

Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η **αλληλεπίδραση** της εκάστοτε **αθλητικής δραστηριότητας**, της **κοινωνικής-πολιτισμικής ιδιαιτερότητας** και τα **ιδιαίτερα γνωρίσματα του ατόμου**.

46

Κρίσιμοι παράγοντες

για την εμφάνιση της επιθετικότητας στον αθλητισμό

1. Η αντιλαμβανόμενη αδικία
2. Η έμφαση στη νίκη ('νίκη πάση θυσία')
3. Η αντίληψη για τις προθέσεις του θύματος
4. Ο φόβος των αντιπάλων
5. Η διαμόρφωση του αγώνα (αποτέλεσμα, συμμετοχή κτλ.)
6. Περιβαλλοντικοί παράγοντες (κατανάλωση αλκοόλ/ ουσιών, συνωστισμός των θεατών, ηρωοποίηση της βίαιης συμπεριφοράς, θερμοκρασία κτλ.)
7. **MME**
  - Κάλυψη και επανειλημμένη προβολή σκηνών επιθετικότητας,
  - Προβολή αθλητών που διακρίνονται για επιθετική συμπεριφορά,
  - Χρήση σκηνών και φράσεων επιθετικότητας στα διαφημιστικά σποτ αγώνων .

47

Περιστασιακοί παράγοντες βίας στον αθλητισμό:

1. **Θερμοκρασία περιβάλλοντος** → Υψηλότερες θερμοκρασίες οδηγούν σε πιο επιθετικές βολές
2. **Αντίληψη για την πρόθεση του θύματος** → όταν αντιλαμβάνονται ότι το σκληρό παιχνίδι του αντιπάλου είναι σκόπιμο και με πρόθεση να προκαλέσει βλάβη, τότε είναι πιθανόν να ανταποκριθούν με επιθετικότητα
3. **Φόβος για αντίποινα** → μπορεί να αναστείλει την εκδήλωση της επιθετικότητας

...

48

Περιστασιακοί παράγοντες βίας στον αθλητισμό:

4. Δομή παιχνιδιού:

- Διαφορά στο σκορ** → όσο αυξάνεται η διαφορά, τόσο αυξάνονται και οι επιθετικές συμπεριφορές
- Παιχνίδι εκτός έδρας** → [εξαρτάται από τη φύση του παιχνιδιού] → π.χ. στο ποδόσφαιρο αυξάνεται η επιθετικότητα στα εκτός έδρας παιχνίδια
- Αποτέλεσμα αγώνα – αμφίβολο αποτέλεσμα** → η ήττα αυξάνει την επιθετικότητα
- Κατάταξη ομάδων** → τα μέλη των ομάδων χαμηλά στην κατάταξη εμφανίζουν συχνότερα επιθετική συμπεριφορά
- Φάση του παιχνιδιού** → σπάνια εμφανίζονται επιθετικές συμπεριφορές στις πρώτες φάσεις του παιχνιδιού [ίσως μεσολαβούν κι άλλες παράμετροι π.χ. σκορ, κόπωση, ματαιώσεις]
- Αγώνας β' γύρου**

49

Περιστασιακοί παράγοντες βίας στον αθλητισμό:

- Αντιπαλότητα, οικειότητα και συχνότητα των παιχνιδιών** → στα παιχνίδια ομάδων από την ίδια πόλη εμφανίζονται πιο συχνά επεισόδια επιθετικότητας
- Προσωπικά χαρακτηριστικά αθλητή** → Χαρακτηριστικά προσωπικότητας:

Υψηλός προσανατολισμός στο εγώ (αποτέλεσμα) → περισσότερες πιθανότητες για επιθετική συμπεριφορά

Αντιδραστικός θυμός → ξεσπάσματα θυμού

Αντικοινωνική συμπεριφορά → προδιάθεση για επιθετικές ενέργειες

Έντονο εμμονικό πάθος → εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς

...

50

Περιστασιακοί παράγοντες βίας στον αθλητισμό:

7. Διαφορές μεταξύ αθλητών και αθλημάτων →

Χόκεϊ επί πάγου > Μπάσκετ → περισσότερες επιθετικές ενέργειες

Χόκεϊ επί πάγου < Μπάσκετ → περισσότερες λεκτικές επιθέσεις στους διαιτητές

Αθλητές = Μη αθλητές → δεν υπάρχουν διαφορές – διαφορές με βάση το φύλο και την ηλικία

- Χαρακτηριστικά προπονητών** → οι προπονητές έχουν συχνά άμεση επίδραση στην εκδήλωση της επιθετικής συμπεριφοράς
  - Φύλο προπονητή
  - Αθλητική εμπειρία
  - Αντίληψη του προπονητή για την ικανότητα της ομάδας

51

... από την εποχή που ο άνθρωπος έπρεπε να ασκήσει βία για να επιβιώσει

Βαθύτερα αίτια της βίας

Τόσο στην κοινωνία όσο και στην ανθρώπινη φύση φαίνεται να υπάρχει πάντα σε **'λανθάνουσα κατάσταση' δυναμικό βίας!**

Συχνά με **αφορμή** ένα γεγονός - μια συγκυρία → πυροδοτείται ένταση στον όχλο των θεατών.

Το φαινόμενο της βίας στους αθλητικούς χώρους είναι κυρίως ένα **κοινωνικό φαινόμενο με ψυχολογικό υπόβαθρο**.

Αίτια → Κοινωνικά - Οικονομικά
Ηθικά - Ψυχολογικά

52

Η δύναμη της μάθησης ...

Σύμφωνα με τη θεωρία κοινωνικής μάθησης:

- Η ανάπτυξη της επιθετικότητας είναι **σύνθετη**,
- αλλά **σίγουρα μαθαίνεται** από τους **γονείς**, τους **φίλους** και τους **σημαντικούς άλλους** (δάσκαλοι, προπονητές) οι οποίοι δημιουργούν ερεθίσματα επιθετικής συμπεριφοράς.
- Επίσης, **ανταμοιβές** (εξωτερικά κίνητρα) και η **ικανοποίηση** (εσωτερικό κίνητρο) → παίζουν **σημαντικό ρόλο στη μάθηση της επιθετικής συμπεριφοράς**.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΝΕΚΤΗ η επιθετικότητα στον επαγγελματικό αθλητισμό → για να δημιουργήσουμε στα παιδιά ΘΕΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ .

53

8. Μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου

- Πολιτεία (Υπουργεία Αθλητισμού – Δικαιοσύνης – Αστυνομία)
- Αθλητικοί θεσμοί / Ομοσπονδίες
- Αθλητικοί σύλλογοι - Σύνδεσμοι φιλάθλων
- MME
- Αθλητές – Προπονητές
- Θεατές
- Θεσμοί κοινωνικοποίησης (Οικογένεια, Σχολείο, Αθλητικοί σύλλογοι)

54

Εξετάζονται μέτρα:

- **Μείωση χρηματοδότησης** [Σύνδεση της χρηματοδότησης των ΠΑΕ με τον αποτελεσματικό έλεγχο των Συνδέσμων Οργανωμένων Οπαδών]
- **Καλύτερος έλεγχος – φύλαξη των χώρων** (π.χ. κάμερες μέσα και έξω από τους χώρους, drones στη διάρκεια των αγώνων)
- **Αυστηροποίηση των ποινών** και των κυρώσεων για τους Συνδέσμους και τους ταραχοποιούς .

Σημειώνεται ότι υπάρχει ήδη σχετικό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο δεν εφαρμόζεται (!)

55

“Ποτέ ξανά”

Για να στεγνώσει το αίμα των αδικοχαμένων φιλάθλων ...

Θα πρέπει το **“Ποτέ ξανά”** από λόγια να μετουσιωθεί σε πράξεις!

56

το “Ποτέ ξανά” από λόγια να μετουσιωθεί σε πράξη

Από ...	Δράση
<u>την πολιτεία:</u>	σε τολμηρή πολιτική (!) <ul style="list-style-type: none"> · Έλεγχος – φύλαξη χώρων · αυστηροποίηση των ποινών και · εφαρμογή των νόμων

Κύριε Υπουργέ,

- Θα **τολμήσετε να ‘κόψετε’ την επιχορήγηση** στις ομάδες εκείνες που εξακολουθούν να συντηρούν Συνδέσμους με παραβατικούς οπαδούς;
- Θα αξιοποιήσετε τη σύγχρονη τεχνολογία για να βάλετε ένα τέλος σ’ αυτές τις βαρβαρότητες;
- ... θα κλείσετε όλους τους Συνδέσμους;

Σημείωση: κ. Υπουργέ, δεν χρειάζεστε την υποστήριξη εκείνων που με τη συμπεριφορά τους καταλύουν κάθε έννοια της Δημοκρατίας !

57

“Ποτέ ξανά” → πράξη

Από ...	Δράση
<u>τους κοινωνικούς θεσμούς</u> (Οικογένεια – Σχολείο – Αθλητικούς συλλόγους)	στην ανάληψη της ευθύνης για την ευαισθητοποίηση, εκπαίδευση και ανάπτυξη παιδιών-φιλάθλων – ατόμων με αυτοεκτίμηση και σεβασμό ... για την παιδεία των παιδιών!

Γιατί η **παιδεία** δεν αφορά μόνο στο **μεγάλωμα** ενός παιδιού ή στην **εκπαίδευσή του**, αλλά → **σχετίζεται** και με την **ανατροφή**, το **ήθος**, την **προσωπικότητά του**, την **πνευματική του καλλιέργεια**, τις **ανθρώπινες αξίες**.

58

“Ποτέ ξανά” → πράξη

Από ...	Δράση
<u>τα ΜΜΕ:</u> Να τολμήσουν να αλλάξουν τα στερεότυπα της κοινωνίας που θέλουν σκηνές έντασης και βίας	<ul style="list-style-type: none"> · στην αντικειμενική ενημέρωση, · ΧΩΡΙΣ ‘να ρίχνουν λάδι στη φωτιά’ με ... πομπώδεις εκφράσεις και πυροδότηση της έντασης · στην τολμηρή αλλαγή των προτύπων που παρουσιάζουν · στο να δίνουν χώρο και χρόνο στα θετικά πρότυπα και φάσεις με αθλητικό πνεύμα · ...

Να **αφήσουν ανηλιθωμένες** όπως: « **Το θέμα δεν πουλάει** » → Σιγά σιγά ο κόσμος θα καταλάβει ότι αυτό είναι σημαντικό να γίνει για το μέλλον των παιδιών μας!

59

“Ποτέ ξανά” → πράξη

Από ...	Δράση
<u>τους προπονητές & τους αθλητές:</u>	<ul style="list-style-type: none"> · σε επιστημονική προετοιμασία για να αγωνιστούν σε τίμο αγώνα στον οποίο θα νικήσει ο καλύτερος · σε συνειδητοποίηση της διαφοράς: Δυναμικό παιχνίδι ≠ Επιθετικό παιχνίδι

Κατάλληλες Ενέργειες	Ακατάλληλες Ενέργειες
<ul style="list-style-type: none"> · Δυνατά χτυπήματα εντός των κανόνων του παιχνιδιού · Δυναμική διεκδίκηση της μπάλας · Παροχή βοήθειας στους αντιπάλους αν χρειαστεί · Αναγνώριση των καλών ενεργειών της αντίπαλης ομάδας 	<p>Vs</p> <ul style="list-style-type: none"> · Σκληρό μαρκάρισμα και χτυπήματα εκτός ορίων · Επιτρεπόμενες ενέργειες, οι οποίες όμως έχουν στόχο τον σωματικό τραυματισμό αντιπάλων · Σπρωξιάς του αντιπάλου μετά το σφύριγμα του διαιτητή · Σχόλια εκφοβισμού · Απειλές εκτός αγωνιστικού χώρου

60

"Ποτέ ξανά" → πράξη

Από ...	Δράση
<u>τους διαιτητές και τους κριτές:</u>	σε ανάληψη της ευθύνης για <ul style="list-style-type: none"> την κατάλληλη φυσική προετοιμασία τους την απόλυτη γνώση των κανόνων και των κανονισμών του αθλήματος

ΌΣΤΕ να διευθύνουν τον αγώνα δίκαια, χωρίς λάθη που πυροδοτούν εντάσεις στους κόλπους των θεατών

? Οι διαιτητές συχνά είναι η **αφετηρία εντάσεων** ανάμεσα στους θεατές.

- Ποια είναι η εκπαίδευσή τους;
- Ποια είναι τα κριτήρια επιλογής των διαιτητών;
- Είναι η Φυσική Κατάσταση των διαιτητών κριτήριο επιλογής τους;

61

"Ποτέ ξανά" → πράξη

Από ...	Δράση
<u>το κάθε άτομο χωριστά:</u>	στην ανάληψη ευθύνης <ul style="list-style-type: none"> για ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & συνεχή βελτίωση και για Ανάπτυξη ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΥ για ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ (ατομική ευθύνη) σε κάθε δραστηριότητα στην οποία με οποιοδήποτε ρόλο συμμετέχει για τις επιλογές που κάνει ...

- → για να μην χάνει τον εαυτό του ...
- για να παραμένει ο εαυτός του μέσα στον όχλο!

62

Μέτρα ... στα μέτρα μας!

Προτάσεις για τον έλεγχο της επιθετικότητας και της βίας στον αθλητισμό

...

63

Εξαλείφοντας την επιθετικότητα των ΑΘΛΗΤΩΝ

1. Δημιουργία προτύπων μη-επιθετικής αλλά αποτελεσματικής διεκδικητικής συμπεριφοράς
2. Αυστηρή τιμωρία αθλητών που επιδίδονται σε επιθετικές πράξεις
3. Ποινές μεγαλύτερης τιμωρητικής αξίας από την πιθανή ενίσχυση που λαμβάνει από την επιθετική πράξη (η επιθετικότητα δεν αποδίδει!)
4. Ενίσχυση και ανάδειξη των αθλητών που δείχνουν αυτοέλεγχο σε συναισθηματικά φορτισμένες καταστάσεις
5. Εφαρμογή στρατηγικών και δεξιοτήτων αντιμετώπισης της επιθετικής συμπεριφοράς

Cox, 2018 . . .

64

Εξαλείφοντας την επιθετικότητα των ΑΘΛΗΤΩΝ

6. Επιβολή ποινών στους προπονητές που ενθαρρύνουν ή επιτρέπουν την επιθετική συμπεριφορά (κριτική, πρόστιμο, απομάκρυνση)
7. Απομάκρυνση των παραγόντων που είναι πιθανόν να προκαλέσουν εχθρική επιθετικότητα (π.χ. θερμοκέφαλοι οπαδοί)
8. Σεμινάρια προπονητών και διαιτητών για τη διαχείριση της επιθετικότητας των παικτών
9. Οι προπονητές πρέπει να ενθαρρύνουν την κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των αθλητών αντιπάλων ομάδων !!

Cox, 2018 .

65

Εξαλείφοντας την επιθετικότητα των ΟΠΑΔΩΝ

1. Στενή επίβλεψη (κάμερες, drone) των πιθανών ταραχοποιών
2. Απαγόρευση εισόδου στους αγωνιστικούς χώρους των οπαδών με ιστορικό βίας
3. Απαγόρευση πώλησης και χρήσης αλκοολούχων ποτών σε αθλητικά γεγονότα
4. Προώθηση των αθλητικών γεγονότων ως οικογενειακή γιορτή (ήρεμο 'οικογενειακό' περιβάλλον, παροχή κινήτρων για τη συμμετοχή όλης της οικογένειας)

Cox, 2018 . . .

66

Εξαλείφοντας την επιθετικότητα των ΟΠΑΔΩΝ

5. Προώθηση από τα ΜΜΕ των υπεύθυνων συμπεριφορών (αθλητών, οπαδών)
  - Να μη δίνουν βήμα ή αίγλη σε πράξεις επιθετικότητας στους αθλητικούς χώρους
  - να μην προωθούν την αίσθηση της διαμάχης ή αντιπαλότητας ανάμεσα στους παίκτες ή τους οπαδούς των αντίπαλων ομάδων
6. Άμεση και αυστηρή τιμωρία στους παραβάτες .

Cox, 2018 .

67

Γονείς αθλητών

Δουλεύοντας για την ηθική ανάπτυξη του παιδιού τους–αθλητή:

1. Να καταλάβουν ότι **η νίκη δεν είναι το παν**.
2. Να συνειδητοποιήσουν ότι **επιτυχία είναι η προσωπική βελτίωση** και όχι το ξεπέραςμα των άλλων.
3. Πρέπει να δίνουν **έμφαση στην προσπάθεια** και όχι στο αποτέλεσμα.
4. Πρέπει να ενισχύουν την άποψη ότι **η συμμετοχή στον αθλητισμό είναι πάνω απ' όλα διασκεδασή**
5. Πρέπει να τονίζουν την **αξία της συνεργασίας** και τις καλές σχέσεις μεταξύ των αθλητών.

...

68

Γονείς αθλητών

6. Πρέπει να εξηγήσουν ότι **οι καλές σχέσεις στην ομάδα**:
  - κάνουν πιο διασκεδαστική την προπόνηση,
  - βοηθούν στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους,
  - δημιουργούν ευχάριστα συναισθήματα μέσα και έξω από τους αθλητικούς χώρους,
  - "ανεβάζουν" ψυχολογικά και βελτιώνουν την αυτοπεποίθηση του παιδιού και την αποτελεσματικότητά του σε άλλες δραστηριότητες.
  - βοηθούν στη βελτίωση της απόδοσης της ομάδας,
  - εξάλλου οι φίλιες και οι καλές σχέσεις κάποια στιγμή θα φανούν χρήσιμες στη ζωή των ανθρώπων

...

69

Γονείς αθλητών

7. Πρέπει να εξηγήσουν ότι **ο σεβασμός στον αντίπαλο δηλώνει σεβασμό στον ίδιο τον εαυτό μας** και σημαίνει σεβασμό στις έννοιες αθλητής και άνθρωπος.
8. Πρέπει να εξηγήσουν ότι **για να μας σέβονται οι αντίπαλοι πρέπει να κάνουμε κι εμείς το ίδιο μ' αυτούς**.
9. Ανεξάρτητα από το τι κάνουν οι αντίπαλοι, **εμείς δεν φερόμαστε αντιαθλητικά γιατί σεβόμαστε πρώτα από όλα τον εαυτό μας**.
10. ... εξάλλου, κάποια στιγμή οι αντίπαλοι μπορεί να γίνουν συναθλητές ή συνεργάτες .

70

ISSP: International Society of Sport Psychology

1. **Αυστηρότερες ποινές** για όλες τις έκνομες ενέργειες, συμπεριφορές που παραβιάζουν τους κανονισμούς.
2. Οργάνωση **κατάλληλης εκπαίδευσης σε όλα τα παιδικά τμήματα** των αθλημάτων με έμφαση στον κώδικα ευγενούς άμιλλας, ευ αγωνίζεσθα.
3. **Απαγόρευση της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών** στις αθλητικές διοργανώσεις, αφού το αλκοόλ παρεμποδίζει τον αυτοέλεγχο του ατόμου.
4. **Επαρκείς και ασφαλείς αθλητικές εγκαταστάσεις** για την ασφαλή πρόσβαση και παραμονή των θεατών στους χώρους.
5. Τα ΜΜΕ θα πρέπει να **αποφεύγουν να υπερτονίζουν** τα μεμονωμένα περιστατικά επιθετικότητας.

ISSP, 1997 . . .

71

ISSP International Society of Sport Psychology

6. Τα ΜΜΕ – Προπονητές – Αθλητές – Διαιτητές θα πρέπει να διεξάγουν **εκστρατεία με στόχο τη μείωση των φαινομένων βίας** στον αθλητισμό.
7. **Οργάνωση σεμιναρίων** για όλους τους εμπλεκόμενους σχετικά με την επιθετικότητα και τη βία με στόχο την κατανόηση της έννοιας της επιθετικότητας, τους λόγους που αυτή εκδηλώνεται, το κόστος και τους τρόπους ελέγχου και μείωσης του φαινομένου.
8. Ενθάρρυνση των αθλητών να **υιοθετήσουν κοινωνικές συμπεριφορές** και τιμωρία εκείνων που ενεργούν επιθετικά.
9. Συμμετοχή των αθλητών σε **προγράμματα ανάπτυξης αυτοελέγχου** – Πρέπει ο ίδιος να αναλάβει την ευθύνη για τον αυτοέλεγχο και την αποφυγή επιθετικής συμπεριφοράς .

ISSP, 1997 .

72

9. Μέτρηση της επιθετικότητας

- Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992; Μποζώνης & Ψυχουντάκη, 2005)
- Aggression Inventory (Gladue, 1991)
- Athletic Aggression Inventory (Bredemeier, 1978)
- Competitive Aggression Scale (Maxwell & Moores, 2007, 2008; Visek et al., 2010)

73

... μέτρηση επιθετικότητας

Η πραγματική μέτρηση της επιθετικότητας **είναι πολύ δύσκολη**, επειδή ορίζεται ως:

Η πρόθεση να βλάψει κάποιος ένα άλλο ον

↓
άρα

το μέσον μέτρησης πρέπει να είναι σε θέση **να ανιχνεύσει αυτήν την πρόθεση – τις επιθετικές τάσεις.**

74

Όλοι μαζί θα σηκώσουμε ψηλά την **κόκκινη κάρτα** στη βία!

75